

BIBLIOTEKA UNIWERSYTETU ZIELONOGÓRSKIEGO ZAPRASZA W NOWYM ROKU AKADEMICKIM 2019/2020

Jolanta Patan
Barbara Juszczak

Biblioteka Uniwersytetu Zielonogórskiego

Biblioteka Uniwersytecka w Zielonej Górze serdecznie zaprasza i zachęca czytelników do korzystania ze swoich zasobów w nowym roku akademickim 2019/2020.

Biblioteka Uniwersytetu Zielonogórskiego jest największą naukową instytucją tego typu w województwie lubuskim. Zbiory swoje kompletuje w oparciu o potrzeby badawcze i edukacyjne środowiska akademickiego. Instytucja preferuje dyscypliny reprezentowane przez uczelnię. Gromadzi księgozbiór z następujących dziedzin: nauk społecznych, humanistycznych, pedagogicznych, sztuki, ścisłych, inżynierjno-technicznych, medycznych, biologicznych oraz nauk o zdrowiu.

Ze zbiorów biblioteki mogą korzystać zarówno pracownicy, studenci, doktoranci, emerytowani pracownicy Uniwersytetu Zielonogórskiego jak i osoby spoza uczelni, na zasadach zawartych w Regulaminie Udostępniania Zbiorów i Usług Biblioteki Uniwersyteckiej.

Zapraszamy do skorzystania z oferty biblioteki, w której znajduje się: ok. 542 000 woluminów wydawnictw zwartych (książek), 251 000 jednostek zbiorów specjalnych oraz 92 000 wol. wydawnictw ciągłych (czasopism). Biblioteka dysponuje w prenumeracie bieżącej 1 128 tytułami czasopism w wersji drukowanej. Dostęp do zbiorów sieciowych umożliwi korzystanie z ok. 3 500 000 dokumentów elektronicznych, w tym: 135 000 e-książek, 7 795 tytułów e-czasopism zagranicznych, 48 000 e-norm, 39 000 wydawnictw z kolekcji Zielonogórskiej Biblioteki Cyfrowej (wspólnie z Wojewódzką i Miejską Biblioteką Publiczną w Zielonej Górze) oraz 2 712 publikacji z Repozytorium Uniwersytetu Zielonogórskiego.

Biblioteka udostępnia 66 licencjonowanych baz danych, zgodnie z profilem uczelni, w ramach umów konsorcyjnych oraz licencji krajowych Wirtualnej Biblioteki Nauki. Są to m.in. następujące e-bazy i serwisy wydawców: Nature, Springer, Elsevier, Wiley, Science, Kluwer, American Institute of Physics (AIP), American Physical Society (APS), American Chemical Society (ACS), American Mathematical Society (AMS), MathSciNet, wielodziedzinowe bazy Ebsco, Proquest, Jstor, Lex, Legalis, Oxford Journals, Cambridge University Press, Scopus, Web of Science itd. Biblioteka umożliwia studentom i pracownikom dostęp do zbiorów elektronicznych również poza uczelnią.

Biblioteka Uniwersytetu Zielonogórskiego stanowi multimedialne centrum edukacji, tworzy przestrzeń do pra-

cy naukowej, uczenia się i nauczania, ale też organizuje i umożliwia różnorodne działania kulturalno-naukowe. Jest ważnym miejscem, zarówno dla społeczności akademickiej, jak i całego regionu.

Biblioteka jest w pełni skomputeryzowana. Dysponuje kompleksowym systemem zarządzania biblioteką PROLIB, który umożliwia pełną automatyzację działań bibliotecznych, związanych z gromadzeniem, opracowaniem, wyszukiwaniem i udostępnianiem dokumentów oraz usługami pozwalającymi na zdalne zamawianie, rezerwowanie i prolongowanie zbiorów a także mailową informację o terminie zwrotu i odbioru dokumentów. Bazy biblioteki są tworzone przy pomocy programu Prolib w wersji MARC 21, w którym zarejestrowano 700 tys. dokumentów. W 2018 r.; 201 tys. osób skorzystało z ok. 350 tys. dokumentów. Zbiory biblioteczne wolnego dostępu są zabezpieczone i kontrolowane w systemie technologii radiowej RfID. Umożliwia ona samodzielne wypożyczanie i zwrot książek przez czytelników przy pomocy nowoczesnych urządzeń (rozieszczonych na poszczególnych piętrach biblioteki).

Biblioteka UZ od 2005 r. tworzy Zielonogórską Bibliotekę Cyfrową. ZBC działa w oprogramowaniu dLibra, jest częścią Federacji Bibliotek Cyfrowych. Daje możliwość zdalnego dostępu do źródeł wiedzy, cyfrowych kopii zabytków piśmienniczych oraz tekstów dotyczących regionu. W zbiorach ZBC znajdują się m.in. rozprawy habilitacyjne i doktorskie, publikacje pracowników uniwersytetu oraz zasoby kulturowe np. starodruki, mapy, rękopisy, wydawnictwa podziemne, kolekcje regionalne itp. W 2018 r. z bazy Biblioteki Cyfrowej pobrano 650 tys. dokumentów, skorzystało z niej milion czytelników.

Od 2011 r. istnieje także Zielonogórska Biblioteka Cyfrowa dla Osób Niewidomych. Została stworzona dla studentów z dysfunkcją wzroku, zgodnie z zachowaniem zasad prawa autorskiego. W Bibliotece UZ można także skorzystać z oprogramowania dla osób ociemniałych (powiększające i głośnomówiące), które istotnie ułatwia korzystanie ze zbiorów.

W Bibliotece funkcjonuje również Repozytorium Uniwersytetu Zielonogórskiego (ReBUZ), które udostępnia cyfrowe wersje prac stanowiących dorobek naukowo-badawczy i dydaktyczny pracowników i doktorantów Uniwersytetu Zielonogórskiego. Promuje środowisko akademickie oraz upowszechnia dorobek naukowy uniwersytetu. Repozytorium gromadzi, przechowuje i udostępnia rozprawy doktorskie, publikacje książkowe oraz rozdziały w wydawnictwach zwartych, artykuły w czasopismach i wydawnictwach ciągłych, a także inne kategorie materiałów (sprawozdania, dane itp.).

FOT. JOLANTA PATAN

Biblioteka należy również do Federacji Bibliotek Cyfrowych, co umożliwia zdalny dostęp do 6 mln publikacji zbiorów bibliotek i instytucji naukowych z całego kraju. Swoje zbiory prezentuje w licznych projektach, m.in. w europejskiej bibliotece cyfrowej Europeana, która jest bazą naukowego i kulturalnego zasobu bibliotek, archiwów i muzeów europejskich, Biblioteka UZ uczestniczy także w projekcie Manuscriptorium, bazie zdigitalizowanych zbiorów historycznego dziedzictwa kulturowego Europy. Jej zbiory prezentowane są także w bazach naukowych, specjalistycznych portalach oraz projektach Open Acces, między innymi w bazie DART-Europe, która prezentuje cyfrowe kopie prac dyplomowych i dysertacji, które powstają w Europie.

Biblioteka UZ współtworzy z innymi bibliotekami akademickimi bazę zawartości polskich czasopism technicznych Baz Tech oraz portal cyfrowy zasobów sieciowych nauk technicznych BazTol.

W instytucji działa System Komputerowej Ewidencji Publikacji (SKEP), który rejestruje dorobek naukowy pracowników zgodnie z zasadami MNiSW. Aktualnie w bazie zarejestrowanych jest 59 588 opisów bibliograficznych.

W Bibliotece UZ znajduje się również Regionalny Ośrodek Informacji Normalizacyjnej i Patentowej. Dysponuje największym zbiorem w województwie, liczy ponad 195 tys. Dokumentów drukowanych (około 52 tys. norm i 143 tys. patentów) oraz 48 tys. e-norm i około 580 tys. elektronicznych opisów patentowych, wynalazków, wzorów towarowych i użytkowych. Z ROINiP współpracuje rzecznik patentowy, który pomaga przy tworzeniu dokumentacji autorskiej projektów i wynalazków. W ośrodku wdrożono System Zarządzania Bezpieczeństwem Informacji.

W placówce funkcjonuje także Pracownia i Czytelnia Zbiorów Specjalnych, zgromadzono tam ponad 20 tys. jednostek zbiorów o dużej wartości artystycznej i kulturowej. Czytelnia Zbiorów Specjalnych udostępnia książki XIX-wieczne, starodruki, kartografię, ikonografię (grafika,

plakaty, pocztówki), prace doktorskie oraz inne materiały specjalne, takie jak druki ulotne i bibliofilskie. W Bibliotece UZ znajduje się także Pracownia Konserwacji Zbiorów Dawnych, której zadaniem jest restaurowanie cennych dokumentów bibliotecznych, które należą do zasobów narodowych oraz kolekcji artystycznych.

Biblioteka uczestniczy w systemie wypożyczeń międzybibliotecznych oraz wymianie międzybibliotecznej. Wypożyczalnia Międzybiblioteczna pośredniczy w sprowadzaniu książek, kserokopii artykułów i skanów z bibliotek w innych miastach w Polsce i za granicą.

Książki można zamówić tradycyjnie z magazynu lub odnaleźć je w zbiorze otwartym (tzw. strefie wolnego dostępu) i samodzielnie wypożyczyć.

W Bibliotece Uniwersytetu Zielonogórskiego koncepcja ukształtowania przestrzeni oraz organizacji zbiorów piśmiennictwa i usług doskonale się wpisują w realizację idei biblioteki otwartej, gdzie zanikają bariery przestrzenne i organizacyjne. Użytkownicy w obszarze wolnego dostępu mają nieograniczony wgląd do zbiorów, które zgodnie z kolejnością klas występujących w tablicach Uniwersalnej Klasyfikacji Dziesiątej (UKD) podzielone są na poszczególne obszary wiedzy. Z księgozbiorów dziedzinowych korzystać można na miejscu, a znaczną część książek wypożyczać również na zewnątrz. Czytelnicy mają do dyspozycji zarówno zasoby cyfrowe jak i zbiory drukowane.

Zbiory piśmiennicze Biblioteki UZ rozmieszczone w strefie wolnego dostępu obejmują obecnie ponad 250 tys. książek i czasopism. Kolekcje dziedzinowe zostały rozparcelowane na czterech piętrach biblioteki otwartej według schematu rozmieszczenia zbiorów opartego na UKD. Na każdej kondygnacji znajdują się stanowiska informacyjne. Bibliotekarze dziedzinowi służą profesjonalną pomocą w poszukiwaniu określonych materiałów. W strefie wolnego dostępu usytuowane zostały głównie zbiory najnowsze i najważniejsze dla danej dziedziny, niezbędne dla czytel-

ników. Dokumenty piśmiennicze strefy wolnego dostępu zostały rozplanowane według kolejności dziewięciu głównych dziedzin wiedzy UKD. Symbole klas Słownika Klasyfikacji Wewnętrznej identyfikują składową część sygnatury porządkującej księgozbiór w przestrzeni otwartej Biblioteki. Każda pozycja piśmiennicza posiada etykietę, która zawiera informację o autorze, tytule, numerze inwentarowym oraz sygnaturze. Zbiory oklejone są paskami w kolorze przypisanym do konkretnej dziedziny. Zastosowanie kolorystyki przy identyfikacji zbiorów znacznie ułatwia czytelnikowi biblioteki przeszukiwanie dokumentów oraz pozwala na szybkie zlokalizowanie i rozpoznanie działu, z którego najczęściej korzysta.

Do pozyskiwania informacji na temat sygnatury oraz lokalizacji dokumentu w strefie wolnego dostępu, służy czytelnikowi katalog elektroniczny OPAC. Została stworzona zarówno elektroniczna jak i papierowa (ulotki informacyjne dla użytkowników) wersja schematu rozmieszczenia dokumentów w wolnym dostępie. Każda z półek, znajdująca się w przestrzeni otwartej, opatrzona jest podpisem w postaci sygnatury i odpowiednika słownego. Zastosowanie UKD do rozmieszczenia zbiorów na półkach, daje czytelnikowi możliwość doskonałego przeglądania nadrzędnych i podrzędnych dziedzin tematycznych, które są zlokalizowane w bezpośrednim sąsiedztwie. Księgozbiór jest systematycznie rozbudowywany i uzupełniany nowymi pozycjami piśmienniczymi.

Użytkownicy biblioteki mają do dyspozycji liczne stanowiska komputerowe, przy których można skorzystać z internetu, katalogu komputerowego biblioteki oraz elektronicznych baz danych. W budynku Biblioteki UZ dostępny jest internet bezprzewodowy. Mogą z niego korzystać wszyscy użytkownicy. Biblioteka Uniwersytecka daje możliwość wykonania darmowych skanów na kopiarkach samoobsługowych i przesłania ich drogą mailową na własną skrzynkę pocztową.

Biblioteka oferuje liczne miejsca do pracy zarówno w strefach cichych jak i głośniejszych. Do dyspozycji czytelników udostępniono również 10 kabin pracy indywidualnej i 5 sal pracy zespołowej. Otwarte czytelnie wolnego dostępu zostały celowo zaprojektowane w skrzydle północnym budynku, co sprzyja pracy i skupieniu. Panoramiczne przeszklenie tej części biblioteki, od parteru do czwartego piętra, oferuje czytelnikom zmieniający się krajobraz, co czyni miejsce niezwykle atrakcyjnym. W strefie bibliotecznej otwartej znajdują się również czytelnie specjalistyczne:

Czytelnia Czasopism Bieżących - zbiory czytelnicy odpowiadają dyscyplinom reprezentowanym przez uczelnię, ze szczególnym uwzględnieniem czasopism z zakresu nauk humanistycznych, społecznych, pedagogicznych, ścisłych, biologicznych i medycznych, ekonomicznych, technicznych i sztuki. Czytelnia udostępnia tygodniki, dzienniki lokalne oraz ważniejsze ogólnopolskie. Istnieje również dostęp do archiwum (online) Gazety Prawnej, Gazety Wyborczej oraz Rzeczypospolitej.

Mediateka - Czytelnia i wypożyczalnia multimediów i zbiorów muzycznych. Udostępnia nagrania muzyczne, nuty, filmy dokumentalne i fabularne, elektroniczne wersje wydawnictw drugiego obiegu z lat 1976-1992, dodatki audio do nauki języków obcych oraz dodatki elektroniczne do książek.

W strefie bibliotecznej użytkownicy mają również do dyspozycji: sale szkoleniowe i dydaktyczne, pracownię multimedialną, pracownię komputerową, salkę konferencyjną.

W strefie użytkowej znajduje się sala konferencyjna, szatnia, miejsca do rekreacji i odpoczynku, pomieszczenia socjalne oraz Galeria Biblioteki Uniwersyteckiej, która działa w ramach Artoteki. W jej kolekcji znajdują się dzieła graficzne i malarskie wybitnych współczesnych twórców polskich i obcych. Artoteka współpracuje z licznymi galeriami, akademiami artystycznymi oraz biurami wystaw na

terenie całego kraju. Tworzy Dział Dokumentacji Artystycznej Sztuki Współczesnej.

Biblioteka corocznie w maju uczestniczy w ogólnopolskiej akcji „Tydzień Bibliotek”. Książnica oferuje wtedy liczne wystawy, wykłady czy prezentacje, które przybliżają czytelnikom sposób funkcjonowania oraz wielokierunkowość pracy współczesnej biblioteki naukowej.

Biblioteka Uniwersytecka jest ważnym miejscem naukowo-kulturalnym, w którym każdego roku odbywa się ponad 100 imprez z udziałem ważnych osób z kręgu nauki, kultury, literatury czy też dziennikarstwa, polityki itd. Jest siedzibą licznych konferencji naukowych, prelekcji, wystąpień, pokazów a nawet seansów filmowych.

Zachęcamy serdecznie do skorzystania z bogatej oferty usług Biblioteki Uniwersytetu Zielonogórskiego.

Bibliografia:

Biblioteka Uniwersytetu Zielonogórskiego - centrum wiedzy i zasobów edukacyjnych, dostęp: <http://www.bu.uz.zgora.pl/index.php/pl/informacje/o-nas/o-bibliotece> [odczyt 15 lipca 2019].

Adaszyńska, E., *Biblioteka Naukowa w środowisku akademickim centrum wiedzy i zasobów - Biblioteka Uniwersytetu Zielonogórskiego*. „Forum Bibliotek Medycznych” 2015, nr 1, s. 91-105, dostęp: http://cybra.lodz.pl/Content/13731/88_pdfsam_FBM_2015_1.pdf [odczyt: 18 lipca 2019].

Adaszyńska, E., *Biblioteka Uniwersytetu Zielonogórskiego - Centrum Zasobów Edukacyjnych*, „Uniwersytet Zielonogórski. Miesięcznik społeczności akademickiej” 2013, nr 7, s. 31-33.

Adaszyńska, E., *Nowoczesna, atrakcyjna, przyjazna. Biblioteka Uniwersytetu Zielonogórskiego*, „Uniwersytet Zielonogórski. Miesięcznik społeczności akademickiej” 2013, nr 7, s. 28-30.

Adaszyńska E., *Rozpoczęła się budowa Biblioteki Uniwersyteckiej*, „Uniwersytet Zielonogórski. Miesięcznik społeczności akademickiej” 2011, nr 7, s. 22-24.

Chocianowska-Sidoruk M., Czarnecka E., *Uniwersalna Klasyfikacja Dziesiąta w Bibliotece Uniwersytetu Zielonogórskiego*, „Bibliotekarz” 2016, nr 4, s. 20-24.

Juszczak B., Patan J., *Uniwersalna Klasyfikacja Dziesiąta w Bibliotece Uniwersytetu Zielonogórskiego*, „Uniwersytet Zielonogórski. Miesięcznik społeczności akademickiej” 2018/2019, nr 9-1, s. 21-23.

PLAN S – WSPIERANIE PUBLIKOWANIA PRAC NAUKOWYCH W OTWARTYM DOSTĘPIE

Marta Czajkowska

Biblioteka Uniwersytetu Zielonogórskiego

PLAN S - cele, założenia

Ogłoszony na początku września 2018 r. **Plan S**, to inicjatywa przyjęta przez 16 instytucji i fundacji finansujących badania naukowe, w tym Narodowe Centrum Nauki, występujących jako **Koalicja S**. Projekt ten konkretyzuje założenia dokumentu Amsterdam Call for Action Open Science z roku 2016 i wspierany jest przez Komisję Europejską i Europejską Radę ds. Badań Naukowych (European Research Council).

Nadrzędnym celem koalicji jest udostępnianie w sposób otwarty publikacji powstałych w ramach grantów. Wedle założeń Planu S od 2021 r. wszystkie publikacje badawcze powstałe w wyniku finansowania ze środków publicznych powinny być publikowane w czasopiśmie lub na platformach ściśle spełniających kryteria Otwartego Dostępu (Open Access - OA).

Plan S zakłada natychmiastowe udostępnianie publikacji naukowych na wolnych licencjach pozwalających na ponowne wykorzystanie treści w dowolnym celu, także

komercyjnym. Zalecane są licencje Creative Commons, a wymaganą licencją dla artykułów naukowych - zgodnie z postawieniami Deklaracji Berlińskiej jest CC BY 4.0 (Uznanie autorstwa)¹. Publikacje mają być dostępne w czasopiśmie i na platformach zgodnych z wytycznymi, czyli m.in. zapewniających możliwość czytania i pobierania treści bez żadnych przeszkód, zarejestrowanych w DOAJ (Directory of Open Access Journals), pozwalających autorom na korzystanie z wolnych licencji, gwarantujących rzetelny proces recenzowania, zgodny ze standardami etycznymi COPE (Committee on Publication Ethics)².

Określone zostały ponadto zasady deponowania publikacji w otwartych repozytoriach. Przyjęto, że wszystkie publikacje finansowane z grantów przyznawanych przez

1 **Uznanie autorstwa 4.0** - Licencja ta pozwala na kopiowanie, zmienianie, rozprowadzanie, przedstawianie i wykonywanie utworu jedynie pod warunkiem oznaczenia autorstwa. Jest to licencja gwarantująca najszersze swobody licencjodawcy. Zob. strona Creative Commons Polska - Poznaj licencje: <https://creativecommons.pl/poznaj-licencje-creative-commons/>
2 <https://otwartanauka.pl/>